

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

13.10.2023

TyV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne s-postitse 10.10.2023, kuulemistilaisuus 17.10.2023

HE 41/2023 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024

VNS 1/2023 VP VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024–2027

Työterveyslaitoksen taloudellista lähtökohtaa vuoteen 2024 voidaan tarkastella kahdesta perspektiivistä. Kun tilannetta tarkastelee pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman työelämän kehittämiseen liittyvien avausten kannalta, lähtökohta on suosiollinen. Tuore hallitusohjelma tunnistaa oivallisesti työn ja työhyvinvoinnin merkityksen suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustana työn murroksen, työvoimapulan sekä vihreän siirtymän värittämässä tilannekuvassa. Samalla hallitusohjelman kappale 4.2 ”Työelämän kehittäminen ja työhyvinvointi” sisältää laajan kuvauksen työelämän kehittämistarpeista ja toimenpiteistä, joista pääsääntöisesti hyötyvät sekä työnantajat että työntekijät. Tämän puitteissa Työterveyslaitoksen tekemisen keskiöön nousevat useat hallitusohjelmakirjaukset kuten:

1. Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon kehittäminen
2. Työote-hankkeen jalkauttaminen ja laajentaminen
3. Mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen puolittaminen
4. TYÖ2030-hankkeen jatkaminen
5. SOTE-sektorin veto- ja pitovoiman parantaminen
6. Digivihreän siirtymän ymmärtäminen ja tukeminen osana työhyvinvointia
7. Työkykyohjelman jatkaminen fokuoitumalla erityisesti ikääntyvään työvoimaan
8. Palo- ja pelastusalan työhyvinvoinnin kehittäminen
9. Terveellisen sisäilman ja esteettömien työtilojen lisääminen
10. Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen työelämässä
11. Monipaikkaisuuden ja etätöön edistäminen
12. Työhön kannustava sosiaaliturvan vahvistaminen.

Toisaalta hallitusohjelma heijastelee Suomen kansantalouden heikentynyttä liikkumavaraa sekä ylivelkaantumiseen liittyviä riskejä. Tämän mukaisesti hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ja siihen läheisesti liittyvä julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024—2027 asettavat Työterveyslaitoksen kapeaan rakoon. Vaikka esimerkiksi vuodelle 2024 osoitettu Työterveyslaitoksen valtionosuus nousee noin 1M eurolla vuodesta 2023, jää se kuitenkin noin 4M euroa matalammaksi kuin vuonna 2022. Tämä muutos näkyy etenkin aikaisemmin hallitusohjelmahankkeisiin sidotun lisärahoituksen katoamisena.

Yhteenvetona Työterveyslaitos yhtyy hallituksen näkemykseen tarpeesta kehittää työhyvinvointia eri sektoreilla. Samalla Työterveyslaitos kuitenkin kohtaa vuoden 2024 kroonisessa rahoituspaineessa. Uusien rahoitusmallien etsimisen ohella Työterveyslaitoksen johtamisen ytimeen nousevat tällöin erilaiset kannattavuutta tehostavat vaihtoehdot siten, että hallitusohjelmakirjausten toteuttaminen ei vaarannu. Yleisesti voidaankin arvioida, että ellei lisätuottoja löydetä, talouspaine voi johtaa toiminnan fokusointiin ja tehostamiseen vaikuttaen merkittävästi Työterveyslaitoksen henkilökuntaan. Samalla puntarointiin nousee myös lyhyemmän tähtäimen hallitusohjelmakirjausten suhde pitkäjänteisempään työelämän tutkimukseen ja uusien ratkaisujen kehittämiseen, testaamiseen sekä jalkauttamiseen, jotta suomalaisen työelämän tuottavuus ja työhyvinvointi voidaan varmistaa myös 2030-luvulla.

Antti Koivula
pääjohtaja